

Studying The relationship between nomophobia and social identity Among the youth of Tehran

Ali Akbari , Master of Culture and Media Studies, Faculty of Humanities, Tehran East Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Academic email: ali.akbari4548@iaui.ac.ir

Somayeh Tajik Esmaeili , Associate Professor, Department of Social Communication Sciences, Faculty of Humanities, Tehran East Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author). Academic email: Stajik@iauet.ac.ir

Sarvenaz Torbati , Associate Professor, Department of Social Communication Sciences, Faculty of Humanities, Tehran East Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Academic email: storbati@iauet.ac.ir

Abstract

Introduction: Mobile phone is one of the most popular new technologies that has gained a special place among its users due to its ease of communication processes, ease of access, possibility of permanent access, penetration into most areas of life, etc. Although this communication device has many functions, excessive use of mobile phones leads to the appearance of serious and important mental and behavioral disorders in users, among which nomophobia can be mentioned. The present study was designed and implemented with the aim of studying and analyzing the relationship between nomophobia and social identity among the youth of Tehran.

Method: This research is descriptive and its method is correlation. present research technique; The survey and measurement tools include two questionnaires; 1. Measurement of nomophobia; which was created by Çağlar Yıldırım (2014) and 2. The social identity questionnaire, which is based on the ideas of Richard Jenkins (2008), was designed by Safarinia and Roshan (2013) in two dimensions, individual and collective. Nomophobia questionnaire includes 20 items and four components; 1. Inability to communicate, 2. Fear of losing connection, 3. Fear of not having access to information, and 4. Fear of giving up comfort. The social identity questionnaire has 20 items, 10 of which are designed to measure the individual dimension and the other 10 items are designed to measure the collective dimension of social identity, and the items are scored on a five-point Likert scale from completely agree to completely disagree. The statistical population of the research includes all young people aged 20 to 35 in Tehran, who are 3,278,929 people according to the information provided in the National Statistics Portal. Questionnaires were distributed and completed among the youth of Tehran through google form.

Findings: The results of the analysis of the research findings showed that the general state of the social identity of the studied youth, with an average of 3.65, was stated to be above average (4 out of 5 scale) and the general state of nomophobia among the studied youth, with an average of 93 2/2 is expressed less than normal (3 out of 5 scale). The results showed that there is a negative relationship between the “loss of communication” component of nomophobia with the individual dimension, the collective dimension and the general state of social identity. Also, there is a negative and strong relationship between the “lack of access to infor-

mation” component of nomophobia with the individual dimension, the collective dimension, and the general state of social identity, and the stronger the lack of access to information in nomophobia, the weaker the social identity among the studied youth. The results also confirm that a negative relationship has been observed between the “loss of comfort and comfort” component of nomophobia with the individual dimension, the collective dimension and the general state of social identity, meaning that any size of nomophobia (in the component of fear of loss of comfort and comfort when away from the mobile phone), the social identity of the studied youth is weaker or lower in both individual and collective dimensions. In general, there is a negative and strong relationship between the general state of nomophobia with the individual dimension, the collective dimension and the general state of social identity, and with the increase of nomophobia, the level of social identity of the youth of Tehran decreases.

Results: As a result, it is necessary to use the cultural, native and local capacities as well as media literacy training in order to reduce the harms caused by nomophobia, by training and creating culture in the field of proper and optimal use of mobile phones, to provide the possibility of using its benefits and by strengthening Self-awareness, responsibility, strengthening self-esteem and sense of self-efficacy among young people to strengthen social identity (in both individual and collective dimensions). Considering that the results showed that the lack of mobile phone phobia of the studied youth in the city of Tehran is at an average level and there is a great tendency to use mobile phones as well as virtual networks based on mobile phones among young people, it should be kept in mind that in In the era of globalization, where the growth and expansion of new communication and information technologies has covered almost all parts of the world, it is impossible to face exclusion or censorship with mobile phones or virtual social networks based on it. Because this type of approach is not only ineffective, but also gives the opposite result. Therefore, by accepting the desire and tendency of young people to use it more and more, it is necessary to inform young people about the effects of its extreme and harmful abuse, and by improving the level of their information literacy and technological literacy, it is necessary to help young people in the amount and type of mobile phone use. In other words, the suggested strategy in this field is to create a culture for the correct use of mobile phones. The results of the present study showed that there is a strong negative relationship between the general state of immobility phobia with the individual and collective dimensions and the general state of social identity. Therefore, it is suggested to train young people in the field of reducing the harmful use of mobile phones, which leads to excessive use and in Finally, it becomes a fear of not having a mobile phone, let’s help. Therefore, the basic strategy in this field can be to strengthen self-awareness, responsibility, self-esteem and sense of self-efficacy among young people, which we can do through strengthening social identity (both in the individual and social dimensions), by using cultural, native and local as well as media literacy training in order to reduce the damage of mobile phones for the social identity of the youth, to strengthen the individual and social identity.

Key words: mobile phone phobia, social identity, youth, Tehran city

مطالعه رابطه میان نوموفوبیا و هویت اجتماعی در میان جوانان شهر تهران

علی اکبری^۱، سمیه تاجیک اسماعیلی^۲، سروناز تربتی^۳

چکیده

پژوهش پیش‌رو باهدف بررسی رابطه میان نوموفوبیا و هویت اجتماعی در میان جوانان شهر تهران طراحی و اجرا شده است. این پژوهش توصیفی و روش آن همبستگی است. تکنیک آن؛ پیمایش و ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله شهر تهران است که بر اساس اطلاعات مندرج در درگاه ملی آمار، ۳,۲۷۸,۹۲۹ نفر هستند. ابزار اندازه‌گیری شامل دو پرسشنامه؛ ۱. سنجش نوموفوبیا؛ که توسط چاغلار یلدریم (۲۰۱۴) ساخته شده و ۲. پرسشنامه هویت اجتماعی که در دو بُعد فردی و جمعی و برگرفته از نظریات ریچارد جنکینز (۲۰۰۸) توسط صفاری‌نیا و روشن (۱۳۹۰) طراحی شده است. پرسشنامه‌ها از طریق گوگل فرم در میان جوانان شهر تهران توزیع و تکمیل شد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش نشان داد که وضعیت کلی هویت اجتماعی جوانان مورد مطالعه، با میانگین ۳/۶۵ در حد بالاتر از متوسط (۴ از مقیاس ۵) اظهار شده و وضعیت کلی نوموفوبیا در میان جوانان مورد مطالعه، با میانگین ۲/۹۳ کمتر از حد معمولی (۳ از مقیاس ۵) ابراز شده است. میان مؤلفه «عدم توانایی برقراری ارتباط» از نوموفوبیا با بعد جمعی از هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و معنی‌دار وجود داشته ولی با بعد فردی از هویت اجتماعی رابطه معنی‌داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد دیده نشد. میان مؤلفه «از دست دادن ارتباط» از نوموفوبیا با بُعد فردی، بُعد جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی وجود دارد. همچنین میان مؤلفه «عدم دسترسی به اطلاعات» از نوموفوبیا با بُعد فردی، بُعد جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی و قوی وجود داشته و هر اندازه عدم دسترسی به اطلاعات در نوموفوبیا قوی‌تر باشد، هویت اجتماعی در میان جوانان مورد مطالعه ضعیف‌تر است. نتایج همچنین

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۰

۱. کارشناس ارشد مطالعات فرهنگ و رسانه، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ali.akbari4548@iaui.ac.ir

۲. دانشیار گروه علوم ارتباطات اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). Stajik@iauet.ac.ir

۳. دانشیار گروه علوم ارتباطات اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. storbati@iauet.ac.ir

مؤید آن است که میان مؤلفه «از دست دادن راحتی و آسایش» از نوموفوبیا با بُعد فردی، بُعد جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی مشاهده شده است، بدین معنا که هر اندازه نوموفوبیا (در مؤلفه ترس از دست دادن راحتی و آسایش هنگام دوری از تلفن همراه) بیشتر باشد، هویت اجتماعی جوانان مورد مطالعه در هر دو بُعد فردی و جمعی، ضعیف‌تر یا پایین‌تر است. در مجموع، میان وضعیت کلی نوموفوبیا با بُعد فردی، بُعد جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی و قوی وجود داشته و با افزایش نوموفوبیا از میزان هویت اجتماعی جوانان شهر تهران کاسته می‌شود.

واژگان کلیدی

بی‌موبایلی هراسی، هویت اجتماعی، جوانان، شهر تهران.

مقاله

استفاده از فناوری‌های جدید یک کار چالش برانگیز شناختی است که دربرگیرنده پردازش مناسب داده، تمایل به تغییر و پذیرش دستگاه‌های جدید و خصوصیات شخصیتی مانند اشتیاق به فناوری است. تلفن‌های همراه فرایندهای ارتباطی فردی را تسهیل کرده و به کاربرانشان اجازه دسترسی دائمی را فراهم می‌کنند (King & et al, 2014)؛ اما این فناوری‌های جدید که مشخصه آن‌ها عدم وجود ارتباط چهره به چهره است، می‌توانند با تعاملات اجتماعی نیز تداخل کنند، موجب ایجاد رفتارهای آشفتنه و احساسات ناخوشایند شده و منجر به انزوای اجتماعی تا حدودی بیگانگی و مشکلات اقتصادی- مالی شوند (Bragazzi & Puente, 2014)، رسانه‌ها به‌عنوان فراهم‌کننده، چارچوب‌های تجربی برای مخاطبان، نگرش‌های کلی فرهنگی برای تفسیر اطلاعات توسط افراد ایجاد می‌کنند. رسانه‌ها شیوه‌هایی را که افراد زندگی اجتماعی تفسیر کرده و نسبت به آن واکنش نشان می‌دهند را با کمک نظم دادن به تجربه فرد از زندگی اجتماعی، قالب‌ریزی می‌کنند (گیدنز، ۱۳۷۷). هویت و نحوه شکل‌گیری آن از موضوعاتی است که موردعلاقه بسیاری از حوزه‌های علمی همچون روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی و حتی ادبیات و هنر است (شکر کن و دیگران، ۱۳۸۰: ۷۴). در جامعه امروزی، انسان از ابعاد گوناگون مورد مطالعه قرار گرفته است و از آنجاکه هویت نیز بخش مهمی از وجود انسان است و زندگی شخصی و اجتماعی هر شخص تحت تأثیر هویتش است، بررسی هویت انسان‌ها بسیار قابل توجه است (ایمان، کیدقان، ۱۳۸۲: ۸۰).

با رشد شتابان فناوری ارتباطات، دو روند بزرگ و اثرگذار و متعامل جهانی شدن و مجازی شدن و انتقال زندگی انسان‌ها به فضاهای سایبر، مجازی شدن به عامل اصلی تغییر الگوهای فکری و رفتاری بخش عظیمی از انسان‌هاست (ساروخانی و توسلی و سیدعربی‌نژاد، ۱۳۸۸: ۱۳۱؛ نواح، رشیدی، رستمی، ۱۳۹۸: ۳۹۲)؛ که زمینه به‌کارگیری این ابزار ارتباطی و گسترش شبکه‌ای از این دست در کشورهای درحال توسعه از جمله ایران را گریزناپذیر کرده است (معینی، ۱۳۸۵: ۱۸). تلفن همراه یکی از محبوب‌ترین وسایل ارتباطی بین افراد و از فناوری‌های پیشرفته ارتباطی دوران ماست که در هر بخشی نفوذ کرده و فرصت‌های بسیاری در زمینه آموزش و یادگیری به وجود آورده و ارتباطات انسانی را تسهیل کرده است و در اقشار جامعه به‌ویژه نوجوانان و جوانان در حال فراگیر شدن است. در میان فناوری‌هایی که بشر ابداع کرده هیچ‌یک به این مقدار به انسان نزدیک نبوده است. امروزه با گسترش فناوری، موبایل را می‌توان جزئی از خانواده و حتی بخشی از وجود هرکس

به شمار آورد زیرا میزانی که فرد با تلفن همراه خود در ارتباط است با خانواده خود تعامل ندارد! استفاده بیش از حد از موبایل سبب به وجود آمدن اختلالاتی جدی در زندگی فرد می شود که از جمله آن می توان «نوموفوبیا» یا «بی موبایل هراسی» را نام برد (معمدی فر، ۱۳۹۷: ۳؛ نقل از موسوی، ۱۳۹۳: ۲۹). به بیان برخی از محققین این وسیله به ظاهر ساده دربرگیرنده پیامدهای متنوعی برای کاربران است و به همین دلیل به مثابه شمشیری دو لبه قلمداد می شود؛ به گونه ای که می تواند علیرغم پیامدهای مناسب و مفید واجد پیامدهای نامناسب و مضر هم برای کاربران باشد، به شکلی که گاهی استفاده غیرمعمول یا افراطی از آن باعث به وجود آمدن انواع وابستگی های روان شناختی و جسمی به تلفن همراه در افراد می شود (Singh, Gupta, Garg, 2013). احساس اضطراب، درماندگی و برافروختگی شدید، افزایش ضربان قلب، کاهش تمرکز روی کار یا مکالمات شخصی خود، چک کردن پیوسته تلفن همراه و خواندن پیام های آن، سر درد، تعریق، تصور اینکه گوشی همراه آن ها زنگ می خورد و افکار وسواسی از نشانه های ابتلا به این عارضه محسوب می شوند (سعیدی، ۱۳۹۷: ۴۴؛ نقل از معمدی فر، ۱۳۹۷: ۴). به نظر می رسد، افرادی که از فناوری های نوین ارتباطی استفاده افراطی دارند، مانند استفاده بیش از حد از تلفن همراه، دچار بی موبایلی هراسی شده و این اختلال روان شناختی، فرد را از برقراری روابط مطلوب با دیگران باز می دارد. فرض محقق این است که هویت اجتماعی نیز که مرتبط با نیازهای روانی و اجتماعی فرد بوده و امکان برقراری روابط پایدار و معنادار روان شناختی و اجتماعی با دیگران را فراهم می کند، تحت تأثیر نوموفوبیا یا بی موبایلی هراسی قرار می گیرد. هویت به ویژگی هایی اشاره دارد که موجب تشخیص فرد می گردد. مردم هویت های متفاوتی از خود نشان می دهند؛ مثلاً، شخص ممکن است تمایل داشته باشد که به عنوان ورزشکار شناخته شود و شخص دیگری به عنوان تاجر و بدیهی است که به استناد هویت های کسب شده، افراد از ارزش های خاصی حمایت می کنند (Baumeister & Bushman, 2008) (به نقل از صفاری نیا، ۱۳۹۱: ۱۷۰). هویت به معنی چه کسی بودن از نیاز طبیعی انسان به شناخته شدن و معرفی شدن به چیزی یا جایی نشئت می گیرد. این احساس نیاز به تعلق نیازی ذاتی است که در هر فرد وجود دارد (حاجیان، ۱۳۹۵: ۱۳). همان گونه که خانواده، مدرسه و همسالان به عنوان عوامل تأثیرگذار بر هویت جوانان شناخته می شوند، عوامل دیگری نیز مانند میزان یا نحوه استفاده آنان از فناوری های نوین ارتباطی و اطلاعاتی یا رسانه ها، می توانند بر هویت اجتماعی افراد تأثیر بگذارند. تحقیقات اخیر که در این حوزه صورت می گیرد و حاکی از اخبار ناخوشایندی است که گاه و بی گاه درباره مضرات

پزشکی و رفتاری تلفن همراه از گوشه و کنار جهان به گوش می‌رسد، بازبینی و نگرش دوباره برای استفاده از این وسیله پرکاربرد و عادی شده را ضروری می‌سازد؛ به طوری که مجموعه کاربران، ارائه‌کنندگان خدمات، قانون‌گذاران و دولت‌ها را در معرض اقدامات پیشگیرانه قرار می‌دهد که پیش از هر چیز به شناخت ماهیت انواع و اقسام آسیب‌ها و دامنه نفوذ آن نیاز دارد (کوثری، ۱۳۹۱: ۱۷). در مقام جمع‌بندی باید به این نکته اشاره کرد که در دوران معاصر، مسئله هویت بیش از هر عصری، ذهن انسان امروزی را به خود مشغول ساخته و در دنیای کنونی، خانواده اقتدار و مرجعیت گذشته خود را از دست داده است. گسترش فضای اجتماعی و عام شدن بسیاری از امور خاص و در هم تنیدگی جهان، موجب شده که جوانان امروزی در انتخاب هویت‌هایی منسجم و یگانه با مشکل و حتی بحران مواجه شده و هویت آنان دچار چندپارگی و انشقاق گردد (نیازی و کارکنان، ۱۳۹۰: ۶۶؛ نواح، رشیدی، رستمی، ۱۳۹۸: ۳۹۳). جوانان از مهم‌ترین اقشار جامعه هستند، آنان سازندگان حال و آینده جامعه بوده و افکار و اندیشه‌هایشان، نگرش‌ها و احساساتشان، رفتار و کردارشان از اهمیت زیادی برخوردار است. هویت اجتماعی آنان در صورت مطلوب بودن آنان را در برقراری روابط پایدار و معنادار با دیگران در جامعه یاری می‌کند اما یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها در این زمینه، برقراری روابط صحیح و سازنده با دیگران است؛ اما به نظر می‌رسد نوموفوبیا آنان را از برقراری روابط مطلوب با اطرافیان در دنیای حقیقی بازداشته و سبب می‌شود آنان همواره غرق در تلفن همراه خود باشند. این افراد همواره چشم بر تلفن همراه خود داشته و منتظر دریافت پیام بوده و به انجام بازی‌های آنلاین در گوشی، ارسال و دریافت ایمیل در گوشی، وب‌گردی، برقراری روابط در شبکه‌های مجازی آنلاین و... هستند، از این جهت فرض محقق این است که هویت اجتماعی از این نوع اختلال تأثیرات مخربی می‌پذیرد. جوانان از مهم‌ترین اقشار جامعه هستند، چراکه آینده‌سازان هر جامعه محسوب می‌شوند. از سوی دیگر، جوانان از مهم‌ترین کاربران تلفن همراه بوده و استفاده متنوع و البته زیادی از این فناوری نوین می‌کنند. شناخت میزان استفاده از این ابزار نوین، بی‌موبایل‌هراسی و همچنین رابطه آن با هویت اجتماعی آنان، می‌تواند برای مسئولان، برنامه‌ریزان، سیاست‌گذاران و فعالان حوزه فرهنگ و جوانان مفید و ضروری باشد. از این رو، شناسایی رابطه میان نوموفوبیا و هویت اجتماعی، سبب می‌شود تا بتوانیم با شناخت اثرات منفی بی‌موبایل‌هراسی جوانان را از اثرات منفی این وضعیت آگاه کرده و آنان را به سمت استفاده مطلوب و بهینه از این فناوری نوین ارتباطی سوق دهیم. نتایج چنین پژوهشی مسئولین ذی‌ربط در حوزه جوانان را یاری می‌کند تا بتوانند

جهت برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه فرهنگ و رسانه، گام‌های مؤثری برداشته و تا آنجا که امکان دارد اثرات منفی استفاده افراطی از این ابزار را کم کنند؛ بنابراین، این پژوهش، باهدف شناسایی رابطه میان نوموفوبیا (بی‌موبایلی‌هراسی) و هویت اجتماعی در میان جوانان (۲۰ تا ۳۵ ساله) شهر تهران طراحی و اجرا می‌شود. لذا، مسئله اصلی پژوهش پاسخگویی به این سؤال است که آیا میان بی‌موبایل‌هراسی و ابعاد هویت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد؟

اهداف پژوهش

هدف اصلی؛ شناسایی رابطه میان بی‌موبایل‌هراسی و ابعاد (فردی و جمعی) هویت اجتماعی در میان جوانان شهر تهران.

اهداف فرعی؛ شناسایی میزان بی‌موبایل‌هراسی در میان جوانان شهر تهران؛

شناسایی میزان هویت اجتماعی (به تفکیک ابعاد فردی و جمعی) در میان جوانان شهر تهران.

سؤال اصلی پژوهش

آیا میان بی‌موبایل‌هراسی و ابعاد هویت اجتماعی جوانان شهر تهران رابطه معناداری وجود دارد؟

سؤال‌های فرعی پژوهش

وضعیت بی‌موبایل‌هراسی در میان جوانان شهر تهران چگونه است؟

میزان و وضعیت هویت اجتماعی و ابعاد آن در میان جوانان شهر تهران چگونه است؟

ادبیات پژوهش و چارچوب نظری

بی‌موبایل‌هراسی - بی‌موبایلی‌هراسی اصطلاحی است که برای نخستین بار محققان انگلیسی توسط مؤسسه تحقیقاتی YouGov از سال ۲۰۱۱ رواج پیدا کرده است و به‌عنوان مخفف عبارت No Mobile Phobia به‌کار می‌رود (ویکی‌پدیا). نوموفوبیا نوعی از بیماری فوبیا است که فرد مبتلا به آن، در صورت دور بودن از گوشی موبایل، اضطراب و نگرانی شدیدی را تجربه می‌کند (معمدی‌فر، ۱۳۹۷: ۲۰). وقتی افراد دچار وابستگی زیادی به این وسیله می‌شوند؛ احتمال بروز پدیده‌های به نام بی‌موبایل‌هراسی در آن‌ها افزایش می‌یابد. بی‌موبایل‌هراسی یکی از انواع ترس‌هاست که به دلیل خارج بودن نسبت به تماس‌های تلفنی در افراد ایجاد می‌شود (آزادمنش و همکاران، ۱۳۹۵: ۴). فوبیا در دایره‌المعارف DSM III و همچنین در

DSM-TR به ترس افراطی و غیرمنطقی و رجعت‌کننده اشاره می‌کند (پورافکاری، ۱۳۸۵؛ دلاور و عسکری، ۱۳۹۴). این ترس غیرعقلانی همراه با احساس ناکامی، اضطراب انتظار، پافشاری، سماجت و اجتناب از موقعیت است و حتی گاهی با افکار، تصورات و اعتقادات و سواسی و نشخوار ذهنی همراه است (گودوین و پورافکاری، ۱۳۸۵؛ دلاور و عسکری، ۱۳۹۴). نوموفوبیا عوارض روان‌شناختی بسیار جدی مانند افسردگی، اعتمادبه‌نفس پایین، آشفتگی، اضطراب بین‌فردی بالاتر، ترس و انزوای شدید، تنهایی، استرس، اختلال خواب و اختلال تمرکز در افراد ایجاد می‌کند (hs Öz, & Tortop, 2018 Kuss & Griffiths)؛ (انسانی مهر، پرچمی خرم، ایمانی و انسانی مهر، ۱۴۰۰: ۷۵). رفتارهایی مانند حمل شارژر، گذراندن وقت با گوشی هوشمند قبل از خواب و بعد از بیدار شدن از خواب و خاموش نکردن گوشی هوشمند، چک کردن بیش‌ازحد پیام‌ها، تماس‌ها و به‌روزرسانی‌ها، ترجیح دادن تماس تلفنی با دیگران به‌جای تعامل چهره به چهره و تجربه احساساتی مانند اضطراب و عصبی بودن زمانی که فرد فکر می‌کند تلفن همراه خود را گم کرده است یا زمانی که فرد فکر می‌کند تلفن همراه خود را گم کرده است یا زمانی که تلفن همراه نزدیک او نیست یا جابه‌جا شده است، یا نمی‌توان از آن استفاده کرد به دلیل در دسترس نبودن پوشش شبکه، خرابی باتری و محرومیت از داده‌های موجود برای دسترسی به اینترنت (انسانی مهر، پرچمی خرم، ایمانی و انسانی مهر، ۱۴۰۰: ۷۵).

هویت اجتماعی - خصلت یا خصیصه همه انسان‌ها به‌عنوان موجودات اجتماعی است و بر درک افراد از خود استوار بوده و ذاتی نیست، بلکه محصول توافق و عدم توافق میان افراد است. آنچه به یک گروه انسانی هویت می‌بخشد، شباهتی است که باعث تفاوت آن‌ها از گروه‌های دیگر می‌شود. «شباهت و تفاوت» معنایی هستند که افراد آن‌ها را می‌سازند. فرهنگ جوامع بشری نیز فرآیند تفاوت و شباهت را عینیت می‌بخشد. بدین ترتیب، ابزارهای فرهنگی هویت‌ساز هم به‌نوبه خود باعث شکل‌گیری مقوله‌های هویتی در جوامع بشری می‌شوند. زبان، مذهب، پوشاک، علایق زیباشناختی، تفریحات و سرگرمی، ورزش، تغذیه و ... مواردی هستند که باعث شباهت درون‌گروهی و تفاوت برون‌گروهی می‌شوند (Jenkins, 2000) (به نقل از صفاری‌نیا، ۱۳۹۱: ۱۷۱).

به‌طورکلی تعریف‌های مطرح‌شده از هویت را می‌توان در دو قالب اصلی هویت فردی و هویت جمعی موردتوجه قرار داد.

وجوه فردی هویت - تأکید بر وجوه فردی هویت را بیشتر می‌توان در پاره‌ای از دیدگاه‌های روان‌شناختی ردیابی نمود. از دیدگاه روان‌کاوانه، هر شخص در زندگی خود پیوسته تجربیاتی می‌اندوزد و لایه‌های جدیدی بر هسته اصلی شخصیت

خود می‌افزاید، آنگاه افزایش و تثبیت این لایه‌ها سبب شکل‌گیری هویت آدمی می‌شود (نظری، ۱۳۸۶). هویت در این معنا که بیشتر خصالتی فردی می‌یابد، در بردارنده تلاش‌هایی جهت فهم «کیستی» ما و اتخاذ و تبیین مواضع و پویاها در مقابل دیگران است. هویت یک ایده یا داده فرهنگی نیست، بلکه حالتی از خودفهمی است که از طریق مردم در روایت‌های روزمره بیان می‌شود. هویت «به معنی هستی و وجود است، چیزی که وسیله شناسایی فرد باشد؛ یعنی مجموعه خصایل فردی و رفتاری که از روی آن، فرد به‌عنوان عضو یک گروه اجتماعی شناخته می‌شود و از دیگران متمایز گردد» (تاجیک، ۱۳۷۶: ۱۶۱). منظور از هویت فردی، ویژگی‌ها و خصایص فردی شخص است که باعث تمایز وی از دیگران می‌شود. هویت فردی، بیشتر مورد بحث روانشناسان بوده و گاه تحت عنوان شخصیت از آن یاد می‌شود (ساروخانی، ۱۳۷۸: ۵۳۱).

وجوه جمعی هویت - هویت، امری صرفاً شخصی یا روان‌شناختی نیست، بلکه هم‌چنین اجتماعی است که به‌طور جدی از طریق تعامل با دیگر کنش‌گران صورت می‌بندد. از طریق تعامل و مشارکت در چارچوب نهادینه است که کنش‌گران هویت خود را بیان می‌کنند. سیاست‌های هویتی و هویت‌یابی، میان افراد، نقاط و گره‌های تعاملی ایجاد می‌کند و برخی از آن‌ها به‌عنوان خصایص شخصیت عمومی پذیرفته شده‌اند، نظیر اعتقادات و سنت‌ها، ارزش‌های اخلاقی، سلاقی زیبایی‌شناختی، موضع‌گیری‌های جنسیتی و ریشه‌های جغرافیایی و خویشاوندی. این نقاط تعامل، بر ساخته‌هایی اجتماعی هستند که به‌واسطه تجارب گوناگون شکل گرفته‌اند، اما تبعیت و پای بندی سیاسی و فرهنگی، اغلب آن‌ها را به‌عنوان ابزار هویتی کارآمدی درمی‌آورد. از این رو افرادی که خود را به‌عنوان اعضای یک جامعه می‌شناسند، وارد نوعی تعامل بر مبنای عقلانیت‌های معتبر و استوار اجتماعی می‌شوند و هویت‌های آن‌ها بازتابی از واکنش مستقیم به شرایط مشخص و اغلب پیش از پذیرش جامعه در دو وجه مثبت و منفی آن است (Siebers, 2005: 19): (تاجیک اسماعیلی، ۱۳۹۱).

چارچوب نظری پژوهش - در پژوهش حاضر، به‌واسطه وجود دو متغیر اصلی (بی‌موبایل‌هراسی و هویت اجتماعی) از دودسته دیدگاه در این زمینه، در بخش مفصل‌بندی مبانی نظری استفاده شده است. به‌تبع آن در بخش چارچوب نظری نیز از نظریه مبنا در زمینه بی‌موبایل‌هراسی و همچنین هویت اجتماعی استفاده شده که در ادامه، به تفصیل به آن اشاره می‌شود.

از نظر جنکینز، «خود» را می‌توان به‌عنوان یک هویت اجتماعی اولیه (بنیادی) در نظر گرفت. «خود» و تعریفی که فرد از خودش می‌کند، یعنی هویت شخصی، هویتی بنیادی و الگویی برای فهم همه هویت‌های بعدی و شاخساری برای پیوند زدن آن هویت‌هاست و جنسیت مهم‌ترین عاملی است که به تجربه فرد سامان می‌دهد، آن را در خویشتن ادغام می‌کند و فرصت‌ها و تجربیات زندگی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. از دیدگاه وی، اعتماد بنیادین، نقش مهمی در نحوه تشکیل هویت اجتماعی زنان داشته و به آنان امکان می‌دهد تا در رویارویی با رویدادهای ناگوار زندگی اجتماعی، با تکیه بر شاخص اعتماد به نفس، امیدواری و شهامت خود را حفظ کرده و به‌نوعی از امنیت وجودی و خوش‌بینی و اعتماد نسبت به دیگران دست یابند (شایگان و رستمی، ۱۳۹۰). در پژوهش حاضر بر مبنای دیدگاه جنکینز (۲۰۰۸)، هویت اجتماعی در دو بعد هویت فردی و جمعی در نظر گرفته شده است.

بر مبنای نظریه اضطراب و از نظر راجرز دانشمند روانشناسی، محرک‌های محیطی و بیرونی توانایی بروز سه دسته از احساسات و عواطف را در انسان دارند؛

۱. محرک‌هایی که موجب بروز نوعی احساس خشنودی و رضایت در فرد می‌شوند. در این حالت تجربه به‌دست‌آمده از وقوع آن محرک دارای هماهنگی با ساختار درونی شخصیت است و این تجربه برای فرد رضایت‌بخش است، بنابراین فرد قادر به جذب این تجربه بوده و آن را جزئی از ساختار درونی خود می‌کند.

۲. محرک‌هایی که نه‌تنها هیچ‌گونه تشابهی با «خود» ندارند بلکه در تضاد با ساختار درونی شخصیت انسانی هستند و فرد در برخورد با این پدیده‌ها دچار نوعی احساس ناخشنودی می‌شود. از نظر این دانشمند، این محرک‌ها همان‌هایی هستند که موجب بروز اضطراب در انسان می‌شوند.

۳. محرک‌هایی که هیچ‌گونه تشابه، تجانس یا ارتباطی با ساختار شخصیتی و تجربیات قبلی فرد ندارند. انسان در برخورد با این‌گونه محرک‌ها کاملاً بی‌تفاوت است.

تلقی راجرز از رفتارهای انسان، مانند محوری است که در یک طرف رفتار خردمندانه و در طرف دیگر رفتار ازهم‌گسیخته و نامربوط قرار دارد و در این بین «رفتارهای دفاعی» قرار می‌گیرد که مجموعه‌ای از تفکر و استنباط فرد از ماهیت وجودی خویش و نوع برداشت وی نسبت به دنیای بیرونی است.

وی معتقد است که هر چه بین تجارب جدید فرد با خویش تطابق و هماهنگی وجود

داشته باشد، بروز رفتارهای هوشیارانه بیشتر و هر قدر میزان و درجه این هماهنگی کمتر باشد، شیوع رفتارهای سازمان نیافته بیشتر خواهد بود (سعیدی، ۱۳۷۹: ۱۴ و ۱۵).

تاکو و همکاران عنوان می‌کنند که ظرفیت‌های اعتیادآور تلفن همراه را نباید مورد غفلت قرار داد (Takao, Takahashi, Kitamura, 2009: 25). عمده‌ترین تفاوت موجود بین این نوع از اعتیاد و اعتیاد به مواد مخدر آن است که تلفن همراه ظاهراً هیچ تأثیر مخربی بر ساختار فیزیکی اشخاص ندارد و تنها تأثیرات روانی است که بر جای می‌ماند. در گذشته اعتیاد تنها به وابستگی دارویی مانند وابستگی به الکل و داروهای روان‌گردان اطلاق می‌شد (کیوان کار، پاکدامن و شهابی‌زاده، ۱۳۹۲: ۲۴۴)؛ اما بررسی‌های بعدی نشان دادند برخی از رفتارها به دلیل تکرار زیاد و وسواس گونه از الگوی مشابه وابستگی دارویی تبعیت می‌کند. از این رو به تدریج اعتیاد رفتاری به مثابه اعتیاد به رفتارهایی مانند قمار، خرید کردن، تماشای تلویزیون، ورزش کردن، کارکردن و برخی از موارد مشابه به شکلی هم عرض اعتیاد به مواد، مطرح شد (منطقی، ۱۳۸۶: ۳۶).

رسانه‌ها دارای اثرات کوتاه‌مدت هستند که در تبلیغات انتخاباتی و مشابه آن نمود پیدا می‌کند و این اثرات موضوع نظریه تزریقی است؛ اما نظریه استحکام تأکید بر اثرات بلندمدت در تثبیت باورهای مخاطبان دارد (احمدزاده کرمانی، ۱۳۹۰: ۳۳۹). با توجه به تئوری ادگار شاین بنیادی‌ترین بخش فرهنگ، مفروض هاست که مبنای رفتارهای عینی است. لایه میانی فرهنگ ارزش‌ها و رفتارها و لایه رویی شامل مصنوعات و مظاهر فرهنگ است. هر چه از لایه‌های رویی به لایه‌های زیرین حرکت کنیم هم‌تغییر مقولات و هم ایجاد آن‌ها دشوارتر می‌شود. عمیق‌ترین تأثیر را لایه‌های زیرین در افراد می‌گذارد و طبیعی است که تغییر آن‌ها طولانی‌تر و با چالش بیشتری همراه است، چراکه با اعمال، تفکر و احساس آنان عجین شده است (رضایی، ۱۳۹۰: ۶۲)؛ به نقل از حاجیانی، محمدزاده، ۱۳۹۴: ۷۰). با تطبیق دو نظریه تزریقی و استحکام با تئوری شاین، ابعاد ارزشی و رفتاری هویت مشمول اثرات بلندمدت رسانه‌ها می‌شوند و ابعاد شناختی و احساسی که با مصنوعات مرتبط‌اند، سریع‌تر تغییر می‌کنند. دو نظریه مذکور حاکی از اثرپذیری ابعاد مختلف هویت از رسانه‌ها هستند (حاجیانی، محمدزاده، ۱۳۹۴: ۷۱).

هرچند ادعا می‌شود که هویت افراد در رسانه‌های نوین تا حدی واقعی است، اما نکته مهم، سیال بودن هویت‌ها در این محیط است. امروزه به دلیل نوع کاربرد مخاطبان از ابزارهای رسانه‌ای نوین، اصطلاح «هویت دیجیتال» مطرح شده است و این بدین معناست

که خود واقعی افراد و کاربران رسانه‌ها در این محیط پنهان و دارای هویتی بازتعریف شده و جدید از همه جنبه‌های شناختی، رفتاری و عاطفی هستند. محیط رسانه‌ای و ارتباطی جدید منافع مقطعی، محدود و در حوزه موضوع‌های مختلف، افراد را دورهم جمع می‌کند و هویت آن‌ها را می‌سازد (نور محمدی، ۱۳۸۹: ۲۲).

امروزه نظریات متنوعی در زمینه توضیح و تبیین اعتیاد به موبایل و اینترنت تدوین و مطرح شده‌اند. برخی از این تئوری‌ها به صورت مستقیم و برخی دیگر به صورت غیرمستقیم در تبیین مسئله می‌توانند نقش داشته باشند. یکی از تئوری‌هایی که می‌تواند به تبیین موضوع تحقیق یعنی اعتیاد به موبایل کمک نماید «تئوری وابستگی مخاطبان به رسانه» است. نظریه وابستگی توسط «بال روکیچ» و «دی فلور» ارائه شده است و حاکی از آن است که افراد وابستگی‌های متفاوتی به رسانه‌ها دارند و این وابستگی‌ها از شخصی به شخص دیگر و از گروهی به گروه دیگر و از فرهنگی به فرهنگ دیگر متفاوت است. استدلال آن‌ها این است که به طور خاص در جامعه جدید، مخاطبان وابستگی زیادی به اطلاعات رسانه‌های جمعی دارند. آن‌ها استدلال می‌کنند که هر اندازه وابستگی رسانه‌ای در ارتباط با یک پیام ویژه بیشتر باشد این احتمال که پیام، شناخت‌ها، احساسات و رفتارهای مخاطب را تغییر دهد بیشتر است (وحیدا، کریمیان و کوپایی، ۱۳۹۱: ۱۲۵).

نظریه دیگر در این زمینه، نظریه توسعه کارکردی موبایل است که توسط «هانس گسر» اخیراً ارائه شده است. وی در این نظریه برای موبایل در سطوح سه‌گانه خرد، متوسط و کلان تأثیرهایی قائل بوده و بر این باور است که کاربرد موبایل نزد انسان‌ها از استفاده ابزاری برای تأمین مجموعه‌ای از نیازها شروع می‌شود، ولی به مرور زمان کارکردهای متنوع و گسترده‌ای پیدا می‌کند که فرهنگی، اجتماعی و حتی روانی و احساسی هستند، به گونه‌ای که بخشی از این کارکردها و تأثیرهای اجتماعی و فرهنگی را می‌توان در مدرسه و شیوه‌های رفتاری و نحوه جامعه‌پذیری دانش‌آموزانی که از تلفن همراه استفاده می‌کنند بررسی کرد. به اعتقاد وی یک نوجوان با خریدن موبایل، زودتر از موعد خود، به روند جامعه‌پذیری داخل می‌شود و نتیجه‌ای چون خودشکوفایی و توسعه‌ی خود را به همراه دارد. بدین ترتیب، استفاده از موبایل در نوجوانی تا حد زیادی ظرفیت آن را خواهد داشت تا نوع خاصی از جامعه‌پذیری از طریق موبایل را جانشین جامعه‌پذیری خانواده و مدرسه نماید (مایلز، ۱۳۹۶: ۵۳؛ معتمدی، ۱۳۹۷: ۴۰).

از سوی دیگر در ارتباط با رابطه میان نوموفوبیا و هویت اجتماعی، می‌توان به این

نکته اشاره کرد که هویت اجتماعی خصلت یا خصیصه همه انسان‌ها به‌عنوان موجودات اجتماعی است و بر درک افراد از خود استوار بوده و ذاتی نیست، بلکه محصول توافق و عدم توافق میان افراد است. آنچه به یک گروه انسانی هویت می‌بخشد، شباهتی است که باعث تفاوت آن‌ها از گروه‌های دیگر می‌شود. «شباهت و تفاوت» معناهایی هستند که افراد آن‌ها را می‌سازند. فرهنگ جوامع بشری نیز فرآیند تفاوت و شباهت را عینیت می‌بخشد. بدین ترتیب، ابزارهای فرهنگی هویت‌ساز هم به‌نوبه خود باعث شکل‌گیری مقوله‌های هویتی در جوامع بشری می‌شوند. زبان، مذهب، پوشاک، علایق زیباشناختی، تفریحات و سرگرمی، ورزش، تغذیه و... مواردی هستند که باعث شباهت درون‌گروهی و تفاوت برون‌گروهی می‌شوند (Jenkins, 2000).

هجوم ضد ارزش‌های فرهنگ غرب از طریق تلفن همراه و گرایش افراطی به تلفن همراه با بسط و گسترش «الگوهای رفتاری» مشابه، باعث بیگانگی انسان از خویشتن خویش و به مخاطره افتادن هویت ملی می‌شود که مسئله نگران‌کننده رشد فرهنگ تلفن همراه است. این روند باعث می‌شود که فرهنگ محلی و خودی، کمرنگ شود و نوعی فرهنگ تلفن همراه که معمولاً فرهنگ تفریح و مصرف‌گرایی است، به وجود می‌آید (بختیاری و نصیری، ۱۳۹۴: ۹۴).

لذا به فرض محقق، بی‌موبایلی‌هراسی، می‌تواند در ایجاد ارتباطات سازنده با دیگران و همچنین خدشه‌دار کردن هویت اجتماعی فرد مبتلا به نوموفوبیا اثرگذار باشد.

پیشینه پژوهش

نتایج پژوهش عزتی (۱۴۰۲) درباره مطالعه رابطه بین سبک‌های دلبستگی با اختلال نوموفوبیا در بین نوجوانان شهر تبریز نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین سبک دلبستگی دوسوگرا و نوموفوبیا وجود دارد.

کلاه کج، خلعتبری، صلاحیان و نصراللهی (۱۴۰۱) به این نتیجه رسیدند که احساس تنهایی با نوموفوبیا رابطه معناداری دارد.

دستغیب‌شیرازی و همکاران (۱۴۰۰) دریافتند که وجود رابطه‌ی میان عوامل عدم خودآگاهی و اضطراب، عدم اعتماد به نفس، خودنمایی، سواد رسانه‌ای، وابستگی به تلفن همراه هوشمند و فضای مجازی، کتاب‌خوانی، مهارت و خودکنترلی با بروز پدیده بی‌موبایل‌هراسی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تأیید شد.

انسانی‌مهر، پرچمی‌خرّم، ایمانی و انسانی‌مهر (۱۴۰۰) با انجام پژوهشی دریافتند

که کیفیت خواب و افکار اضطرابی با نوموفوبیا به طور مستقیم ارتباط دارد. همچنین نتایج پژوهش دلاورپور، بهار و قدس (۱۳۹۸) نشان داد که هم عاطفه مثبت و هم عاطفه منفی و همچنین حساسیت اضطرابی، به طور مثبت و معناداری نوموفوبیا را پیش بینی می کنند.

نتایج پژوهش معتمدی فر (۱۳۹۷) نشان داد که رابطه معناداری بین سه متغیر؛ وابستگی به موبایل، اطلاعات زمینه‌ای (جمعیت شناختی) و نوع اپلیکیشن‌های موبایلی با میزان بروز پدیده‌ی بی‌موبایل‌هراسی (نوموفوبیا) وجود دارد.

دلاور و لطیفی (۱۳۹۶) طی انجام پژوهشی به این موضوع اشاره کرده‌اند که پاسخگویان مورد مطالعه آن‌ها به اپلیکیشن‌ها و موبایل وابستگی داشته و می‌توان بیان کرد میزان اعتیاد به موبایل آن‌ها متوسط رو به بالا است (دلاور، علی و لطیفی، ایتسام، ۱۳۹۶). نتایج پژوهش کردی (۱۳۹۴) درباره تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی تلفن همراه بر هویت اجتماعی زنان ساکن شهر تهران، نشان داد که تفاوت میانگین معناداری در هویت اجتماعی میان کسانی که از شبکه‌های اجتماعی مجازی مبتنی بر تلفن همراه استفاده می‌کنند با آنان که استفاده نمی‌کنند، وجود دارد.

منتظر قائم و عرفانی حسین‌پور (۱۳۹۴) در پژوهشی به برشمردن برخی آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی استفاده نادرست از تلفن همراه پرداخته و پیشنهادهای کاربردی (در سه سطح کلان فرهنگی، آموزشی و فنی) در این خصوص ارائه داده‌اند.

کارا و همکاران (۲۰۲۱) با انجام پژوهشی دریافتند که نوجوانانی که برای مدت طولانی از تلفن‌های هوشمند استفاده می‌کنند، در معرض افزایش خطر ابتلا به نوموفوبیا هستند که در آن تنهایی نقش واسطه‌ای قوی در رابطه بین استفاده طولانی مدت از تلفن همراه و نوموفوبیا ایفا می‌کنند.

چاو و لی (۲۰۱۷) در پژوهشی که با عنوان برساخت استدلالی از هویت‌ها در فضای شبکه‌های اجتماعی: بینش از یک گروه فیس‌بوک در مقطع کارشناسی برای یک دوره زبان‌شناسی انجام دادند؛ به این نتیجه رسیدند که گروه صرفاً یک گروه دانشگاهی نیست، بلکه یک «فضای اجتماعی و آموزشی» هم هست. اعضا به استقرار طیف گسترده‌ای از منابع مانند شکلک برای معناسازی دست یافته‌اند. همچنین یکی از شرکت‌کنندگان نشان می‌دهد که چگونه هویت‌های مختلف می‌تواند با منابع و شیوه‌های استدلالی شناخته شود (کاروانی، ۱۳۹۷، ۱۱۷).

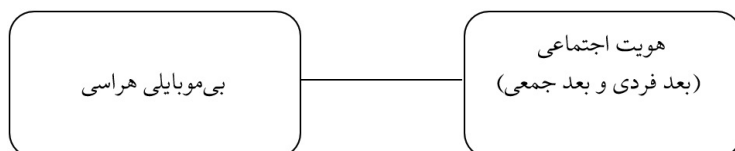
پاویترا و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به مطالعه شیوع نوموفوبیا پرداخته و دریافتند

که از جامعه آماری ۲۰۰ نفره، ۷۴ درصد ماهانه بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ روپیه برای شارژ موبایل خود هزینه می‌کنند، ۲۳ درصد اذعان داشتند که وقتی موبایلشان نزدیکشان نباشد تمرکز خود را از دست می‌دهند و دچار استرس می‌شوند، ۳۹/۵ درصد از دانشجویان دچار نوموفوبیا بودند و ۲۷ درصد نیز در معرض افزایش نوموفوبیا بوده‌اند. یوهوسان لین و دیگران (۲۰۱۵) در پژوهشی در رابطه با تحریف زمان در ارتباط با اعتیاد به گوشی‌های هوشمند به این نتایج رسیده‌اند که تعداد روزانه مصرف و روند این فرکانس با اعتیاد به گوشی‌های هوشمند ارتباط دارد.

والش و همکاران (۲۰۱۲) ادعا کردند که در دسترس نبودن به وسیله تلفن همراه می‌تواند باعث بروز و گسترش رفتارهایی نظیر چک کردن دائمی و سریع تلفن همراه در افراد شود (والش و همکاران، ۲۰۱۲).

دیکزیت و همکاران (۲۰۱۲) دریافتند که تقریباً ۷۳ درصد از دانشجویان موبایل خود را به هنگام خواب با خود به همراه می‌برند و حتی در ۲۴ ساعت شبانه‌روز آن را از خود جدا نمی‌کنند و ۳۸/۵ درصد از آن‌ها برای کسب اطمینان از اینکه پیامکی ارسال شده و یا تماسی صورت نگرفته است تلفن همراه خود را به‌طور دائمی چک می‌کنند. تحقیقات سینگ و همکاران در ۲۰۱۳ بیانگر آن بود که ۷۶ درصد از پاسخ‌گویان تلفن همراه خود را دائماً چک می‌کنند (معمدی، ۱۳۹۷: ۲۸).

بررسی و تحلیل پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه متغیرهای اصلی پژوهش حاضر و پیشینه تجربی نشان داد که پژوهش‌های زیادی در حوزه بررسی آثار گوناگون نوموفوبیا (بی موبایلی هراسی) بر ابعاد مختلف روحی، روانی، عاطفی و رفتاری افراد و همچنین در حوزه هویت اجتماعی انجام شده است، اما پژوهشی که به‌طور ویژه رابطه میان بی موبایلی هراسی و هویت اجتماعی جوانان شهر تهران را مورد تحلیل قرار دهد، انجام نشده است؛ بنابراین، نوآوری و جنبه جدید بودن پژوهش حاضر این است که بی موبایلی هراسی را در میان جوانان شهر تهران مطالعه و تحلیل کرده و به بررسی رابطه میان این متغیر با هویت اجتماعی آنان می‌پردازد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش، همبستگی بوده، تکنیک آن؛ پیمایش و ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه است. جامعه آماری شامل کلیه جوانان شهر تهران است که بر اساس آخرین سرشماری و آمار مربوط به سرشماری ۱۳۹۵، مندرج در درگاه ملی آمار، ۳۲۷۸۹۲۹ نفر (شامل زن و مرد از سن ۲۰ تا ۳۵ سال) هستند. روش نمونه‌گیری، خوشه‌ای است و پرسشنامه‌ها از طریق google form در میان نمونه مورد مطالعه توزیع و جمع‌آوری گردید. بدین صورت که ابتدا پرسشنامه طراحی شده، در قالب پرسشنامه الکترونیکی درآمده و سپس به صورت لینک برای نمونه‌های آماری ارسال شد. لازم به توضیح است که با هزینه کم و به کمک مخابرات بیش از ۵۰۰ شماره تلفن از ساکنان شهر تهران و با توجه به تنوع جغرافیایی در سطح شهر تهران، همچنین تنوع در سن (۲۰ تا ۳۵ ساله)، جنسیت و ... با دقت روی طبقه‌بندی جامعه شهر تهران و نسبت‌های مختلف جمعیتی، دریافت شده و برای آن‌ها لینک پرسشنامه الکترونیکی همراه با متنی حاوی اطلاعات لازم برای تکمیل پرسشنامه برای شهروندان پیامک شد. در جریان ارسال ابتدایی و تکمیل پرسشنامه‌ها، پژوهشگران به دقت به تنوع پاسخگویان، از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و لزوم انتشار پرسشنامه در کل پهنه‌های جغرافیایی شهر تهران، دقت و توجه کافی کردند و از این جهت صحت و دقت در انتخاب نمونه، به لحاظ حساسیت علمی کامل لحاظ شد؛ اما روند تکمیل پرسشنامه‌ها به دلیل هراس و نگرانی پاسخگویان از کلیک کردن روی لینک ارسالی، بسیار طولانی و دشوار بود. در نهایت ۳۳۹ پرسشنامه تکمیل و در اختیار محققان قرار گرفت. پس از مشورت با اساتید صاحب‌نظر در حوزه آمار و روش تحقیق، پرسشنامه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به منظور جمع‌آوری داده‌ها و گردآوری اطلاعات در زمینه بی‌موبایلی‌هراسی و هویت اجتماعی از دو پرسشنامه استفاده شد:

۱. پرسشنامه سنجش بی‌موبایلی‌هراسی (نوموفوبیا) چاغلار یلدریم (۲۰۱۴)؛

۲. پرسشنامه هویت اجتماعی صفاری نیا و روشن (۱۳۹۰) که بر اساس نظریات ریچارد جنکینز (۲۰۰۸) ساخته شده است.

پرسشنامه نوموفوبیا: این پرسشنامه که به وسیله چاغلار یلدریم (Yildirim) در سال ۲۰۱۴ ساخته شده است، ۲۰ آیتم دارد که با یک مقیاس لیکرت هفت درجه‌ای که دامنه آن از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۷ (کاملاً موافقم) متغیر است، نمره‌گذاری می‌شود. پس از چرخش عاملی آیت‌های آن، چهار عامل به دست آمده است که عبارت‌اند از: ۱.

عدم توانایی برقراری ارتباط، ۲. از دست دادن اتصال، ۳. عدم دسترسی به اطلاعات و ۴. دست کشیدن از راحتی. بر اساس نتایج تجزیه و تحلیل قابلیت اطمینان، ضریب پایایی درونی، آلفای کرونباخ، برای همه آیت‌های NMP-Q، ۰/۹۴۵ بود. مقادیر آلفای کرونباخ این پرسشنامه که بر روی ۳۰۱ نفر اجرا شده است، برای چهار بعد ۰/۹۳۹، ۰/۸۷۴، ۰/۸۲۷ و ۰/۸۱۴ است. با توجه به این که همه مقادیر از حداقل مقدار پذیرفته شده ۰/۷ بیشتر بودند، نتیجه گرفته شد که NMP-Q پایایی درونی خوبی دارد (یلدرم، ۲۰۱۴). در تحقیق سیاح و همکاران (۱۳۹۶) در زمینه بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه نوموفوبیا در بین دانشجویان ایرانی، اعتبار آزمون به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۱ و برای عامل‌های عدم دسترسی به اطلاعات ۰/۸۱، از دست دادن راحتی و آسایش ۰/۷۹، عدم توانایی برقراری ارتباط ۰/۸۲ و از دست دادن ارتباط ۰/۸۳ بود.

پرسشنامه هویت اجتماعی: با توجه به دو بعد هویت فردی و جمعی برگرفته از نظریات ریچارد جنکینز (۲۰۰۸) توسط صفاری نیا و روشن (۱۳۹۰) ساخته شده است. پرسشنامه مذکور پس از ساخته شدن، از نظر مفهومی و دقت به کارگیری کلمات معادل و جمله‌بندی مناسب توسط چند تن از متخصصان روان‌شناسی مورد مقایسه و بازبینی قرار گرفته است. برای رفع نواقص و ابهامات مفهومی و رسیدن به ترکیب‌بندی سلیس و کم نقص‌تر، پرسشنامه توسط گروهی از دانشجویان تکمیل و از آنان خواسته شده تا نظرات خود و کلمات و نکات مبهمی را که احتمالاً مخاطب را دچار اشتباه می‌کند، علامت‌گذاری کرده و توضیح دهند (صفاری نیا، ۱۳۹۱: ۱۷۲). پرسشنامه هویت اجتماعی با توجه به دو بعد هویت فردی و جمعی برگرفته از نظریات ریچارد جنکینز (۲۰۰۸) توسط صفاری نیا و روشن (۱۳۹۰) ساخته شده است. این پرسشنامه ۲۰ گویه‌ای بوده که ۱۰ گویه آن نشان دهنده بعد فردی و ۱۰ گویه دیگر آن نشان دهنده بعد جمعی است. نمره‌گذاری گویه‌ها روی مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای «کاملاً موافق=۵»، «موافق=۴»، «نظری ندارم=۳»، «مخالف=۲»، «کاملاً مخالف=۱»، انجام می‌شود؛ بنابراین حداقل و حداکثر نمره کسب‌شده از این پرسشنامه به ترتیب برابر با ۲۰ و ۱۰۰ است. لازم به ذکر است که گویه‌های ۲، ۳، ۴، ۷، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷ به صورت معکوس نمره‌گذاری شدند.

یافته‌های پژوهش

پاسخ سؤال اصلی پژوهش

برای پاسخگویی به سؤال اصلی پژوهش مبنی بر اینکه «آیا میان بی موبایل هراسی و ابعاد هویت اجتماعی جوانان شهر تهران رابطه معناداری وجود دارد؟» آزمون ضریب همبستگی میان بی موبایل هراسی و هویت اجتماعی انجام شده و نتایج نشان داد که بین وضعیت کلی بی موبایلی هراسی با بعد فردی، جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و جود دارد.

جدول ۱. ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن و آزمون معنی‌داری به منظور بررسی رابطه نوموفوبیا (بی موبایل هراسی) و هویت اجتماعی

وضعیت کلی هویت اجتماعی	بعد جمعی هویت اجتماعی	بعد فردی هویت اجتماعی	Nonparametric Correlations	
۱۶۳.- (**)	۱۷۹.- (**)	۰/۰۹۶-	Correlation Coefficient	عدم توانایی برقراری ارتباط
۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۸	Sig. (2-tailed)	
۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	N	
۱۸۲.- (**)	۱۷۸.- (**)	۱۶۶.- (**)	Correlation Coefficient	از دست دادن ارتباط
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	Sig. (2-tailed)	
۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	N	
۲۳۳.- (**)	۱۸۸.- (**)	۲۵۲.- (**)	Correlation Coefficient	عدم دسترسی به اطلاعات
۰	۰/۰۰۱	۰	Sig. (2-tailed)	
۳۳۱	۳۳۱	۳۳۰	N	
۲۵۶.- (**)	۲۲۹.- (**)	۲۴۸.- (**)	Correlation Coefficient	از دست دادن راحتی و آسایش
۰	۰	۰	Sig. (2-tailed)	
۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	N	
۲۳۰.- (**)	۲۱۶.- (**)	۲۰۳.- (**)	Correlation Coefficient	وضعیت کلی بی موبایلی هراسی
۰	۰	۰	Sig. (2-tailed)	
۳۳۱	۳۳۱	۳۳۰	N	

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

طبق یافته‌ها و بر اساس اطلاعات مندرج در جدول فوق:

بین عدم توانایی برقراری ارتباط با بعد جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و معنی‌دار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). ولی با بعد فردی هویت اجتماعی رابطه معنی‌داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد دیده نمی‌شود. ($Sig > 0.05$).
بین از دست دادن ارتباط با بعد فردی، جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و معنی‌دار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$).

بین عدم دسترسی به اطلاعات با بعد فردی، جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و معنی‌دار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$).
بین دست دادن راحتی و آسایش با بعد فردی، جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و معنی‌دار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$).

پاسخ به سؤال فرعی اول

نتایج و یافته‌ها، در زمینه پاسخ به سؤال فرعی اول پژوهش مبنی بر اینکه: «وضعیت بی‌موبایل‌هراسی در میان جوانان شهر تهران چگونه است؟» نشان داد که در مورد بی‌موبایل‌هراسی، بالاترین وضعیت بی‌موبایلی‌هراسی مربوط عبارت ۴. (اگر نتوانم در مواقع نیاز از گوشی هوشمندم و امکانات آن استفاده کنم ناراحت می‌شوم) با کسب میانگین ۳/۶۶ و در مقام بعدی عبارت ۲. (اگر نتوانم اطلاعات درون‌گوشی‌ام را جستجو کنم، دلخور می‌شوم) با میانگین ۳/۴۷ بوده است. در صورتی که عبارت ۱۹. (احساس اضطراب می‌کنم زیرا نمی‌توانم پیام‌های ایمیل خود را چک نمایم) با کسب میانگین ۲/۳۴ و عبارت ۲۰. (گیج می‌شوم زیرا نمی‌دانم چه کاری می‌بایست انجام دهم) با میانگین ۲/۲۹ در پایین‌ترین حد در بی‌موبایلی‌هراسی جوانان مورد مطالعه قرار داشته است. وضعیت کلی بی‌موبایل‌هراسی جوانان مورد مطالعه، با میانگین ۲/۹۳ کمتر از حد (معمولی، نظری نداشته‌اند، ۳) ابراز شده است.

پاسخ به سؤال فرعی دوم

نتایج و یافته‌ها، در زمینه پاسخ به سؤال فرعی اول پژوهش مبنی بر اینکه: میزان وضعیت هویت اجتماعی جوانان شهر تهران چگونه است؟ نشان داد که در جوانان مورد مطالعه: بالاترین وضعیت هویت اجتماعی، مربوط عبارت ۹. (در جمع دوستان خود دارای شأن و منزلت هستم) با کسب میانگین ۴/۲۱ (در مقیاس اندازه‌گیری ۱ تا ۵) بوده و در مقام بعدی عبارت ۲۰. (از مهارت‌های فردی خود برای دستیابی به حس

مشارکت استفاده می‌کنم) بوده است. در صورتی که عبارت ۷. (در عرصه‌های مختلف اجتماعی با نوعی تضاد و تعارض مواجهه [نی]ستم) با کسب میانگین ۳/۳۹ و عبارت ۲. (نسبت به پایگاه‌های اجتماعی آینده خود در دنیای گسترده‌تر اجتماعی، حساس شده‌ام و دچار تشویش [ن] می‌شوم) در پایین‌ترین وضعیت هویت اجتماعی جوانان مورد مطالعه قرار داشته است. وضعیت کلی هویت اجتماعی جوانان مورد مطالعه، با میانگین ۳/۶۵ در حد موافق (۴) اظهار شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی رابطه میان بی‌موبایلی‌هراسی و هویت اجتماعی در میان جوانان شهر تهران، طراحی و اجرا شده است. نتایج پژوهش نشان داد که بالاترین وضعیت بی‌موبایل‌هراسی مربوط عبارت ۴ (بعد از دست دادن ارتباط) با مضمون «اگر نتوانم در مواقع نیاز از گوشی هوشمندم و امکانات آن استفاده کنم ناراحت می‌شوم» با کسب میانگین ۳/۶۶ است. بدین معنی که درزمینه بی‌موبایلی‌هراسی و در بعد از دست دادن ارتباط، جوانان مورد مطالعه بیشترین وابستگی و به تبع آن بیشترین اضطراب و نگرانی را احساس کرده‌اند. با توجه به ویژگی‌های خاص دوران جوانی و نیاز جوانان به برقراری ارتباط با دیگران، این نتیجه دور از انتظار نبوده است. همچنین با عنایت به اینکه امروزه یکی از مهم‌ترین، گسترده‌ترین و کارآمدترین ابزار برقراری ارتباط با دیگران، استفاده از تلفن همراه و امکانات موجود در آن به‌ویژه اینترنت است، مطمئناً تلفن همراه در امر ایجاد ارتباط با دیگران برای جوانان نیز مانند دیگر اقدار، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از سوی دیگر، نتایج نشان داد که در مقام بعدی عبارت ۲ (بعد عدم توانایی برقراری ارتباط) با مضمون «اگر نتوانم اطلاعات درون‌گوشی‌ام را جستجو کنم، دلخور می‌شوم» با میانگین ۳/۴۷ قرار داشته است. در دنیای امروز که جستجو و کسب اطلاعات گوناگون از دنیای پیرامون، یکی از مهم‌ترین روش‌های کسب آرامش و ایجاد نظم در طی مسیر زندگی و حرکت در جریان‌های مختلف و ابعاد فردی، اجتماعی، کاری، شغلی، ارتباطی و ... است، عدم توانایی در برقراری ارتباط با دیگران می‌تواند برای فرد بسیار ناخوشایند محسوب شود. جوانان که قشر ویژه‌ای در استفاده از تلفن همراه به‌حساب می‌آیند، آن را وسیله و ابزار مفید و مهمی در این زمینه دانسته و در صورتی که احساس عدم توانمندی در استفاده از تلفن همراه را در برقراری ارتباط تجربه کنند، در وضعیت تنش‌زایی قرار می‌گیرند. لذا، یکی از مهم‌ترین عواملی

که می‌تواند عامل به‌وجودآورنده‌ی بی‌موبایلی‌هراسی در میان جوانان باشد، همین عدم توانایی برقراری ارتباط است. از آنجاکه در صورت دسترسی به تلفن همراه و اتصال آنان به اینترنت و برقراری ارتباط از طریق آن، می‌تواند این تنش کاهش یابد، احساس وابستگی به موبایل و در نتیجه آن بروز بی‌موبایلی‌هراسی را شاهد خواهیم بود. طبق نتایج پژوهش عبارت ۱۹ (بعد از دست‌دادن راحتی و آسایش) با مضمون «احساس اضطراب می‌کنم زیرا نمی‌توانم پیام‌های ایمیل خود را چک نمایم» با کسب میانگین ۲/۳۴ و همچنین عبارت ۲۰ (بعد از دست‌دادن راحتی و آسایش) با مضمون «گیج می‌شوم زیرا نمی‌دانم چه کاری می‌بایست انجام دهم» با میانگین ۲/۲۹ در پایین‌ترین رتبه بی‌موبایلی‌هراسی جوانان مورد مطالعه قرار داشته است. شاید بتوان این نتیجه را بدین شکل تحلیل کرد که بعد از دست‌دادن راحتی و آسایش به‌تبع دوری از موبایل، در میان جوانان کمتر ایجاد هراس و نگرانی کرده و بیشترین عامل ایجاد نگرانی در آنان مربوط به ابعاد از دست‌دادن ارتباط یا عدم توانایی برقراری ارتباط بوده است تا از دست‌دادن آسایش. گویی برای جوانان آنچه در استفاده از تلفن همراه در اولویت است، ایجاد ارتباط است. در وضعیت کلی بی‌موبایلی‌هراسی جوانان مورد مطالعه، با میانگین ۲/۹۳ کمتر از حد معمولی (نظری نداشته‌اند، ۳) ابراز شده و این بدان معناست که بی‌موبایلی‌هراسی جوانان در حد متوسط است.

به‌طور کلی، مطابق با اطلاعات به‌دست‌آمده از تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، ترس از عدم توانایی برقراری ارتباط و عدم دسترسی به اطلاعات با میانگین‌های ۳/۰۸ و ۳/۳۲ از ترس از دست‌دادن ارتباط و از دست‌دادن راحتی و آسایش، در بررسی وضعیت ابعاد بی‌موبایلی‌هراسی در میان جوانان مورد مطالعه، با میانگین‌های ۲/۴۷ و ۲/۹۱ بالاتر است. نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های دلاور و لطیفی (۱۳۹۶) که نشان داد وابستگی یا اعتیاد به موبایل، در سطح متوسط رو به بالا است، همسویی داشته و با پژوهش عسکری و دلاور (۱۳۹۶) که دریافتند که یک ارتباط منطقی میان الگوی مصرف و احساس بی‌موبایلی‌هراسی وجود داشته است، دارای همسویی نسبی است. نتایج پژوهش در زمینه پاسخ به سؤال پژوهش مبنی بر اینکه؛ «آیا میان بی‌موبایلی‌هراسی و هویت اجتماعی در میان جوانان شهر تهران رابطه معناداری وجود دارد؟» و همچنین در زمینه آزمون فرضیه اصلی پژوهش مبنی بر اینکه؛ «میان بی‌موبایلی‌هراسی و هویت اجتماعی در میان جوانان شهر تهران رابطه معناداری وجود دارد.» نشان داد که بین عدم توانایی برقراری ارتباط با بعد جمعی و وضعیت کلی

هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و معنی دار مشاهده می شود، ولی با بعد فردی هویت اجتماعی رابطه معنی داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد دیده نمی شود. بین از دست دادن ارتباط با بعد فردی، جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و معنی دار مشاهده می شود. بین عدم دسترسی به اطلاعات با بعد فردی، جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی و معنی دار مشاهده می شود. در کل هم بین وضعیت کلی بی موبایل هراسی با بعد فردی، جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی وجود دارد. در صورتی که هویت ملی را یکی از مهم ترین انواع هویت اجتماعی در نظر بگیریم، نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش نوری و همکاران (۱۳۹۶)، انطباق ندارد. شاید به این دلیل که در پژوهش مذکور تأثیر استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی بر هویت در نظر گرفته شده ولی در پژوهش حاضر بی موبایلی هراسی و هویت اجتماعی بررسی شده است. از آنجا که نتایج نشان داد که اکثر جوانان مورد مطالعه از تلفن همراه خود برای برقراری ارتباط با دیگران، به ویژه با همسالان و دوستان خود استفاده می کنند، به نوعی می توان گفت این نوع از استفاده آنان، منجر به کاهش هویت اجتماعی آنان نشده است؛ به عبارت دیگر، نگرانی و اضطراب آنان در زمینه دوری از تلفن همراه، به جهت نگرانی از کاهش ارتباط آنان با دیگران بوده که خود اشاره به میل آنان به پیوستگی اجتماعی دارد. از سوی دیگر، نتایج پژوهش حاضر مؤید نتایج پژوهش شین و کیم (۲۰۱۰) است که دریافته اند که ارتباطات مجازی کامپیوتر واسطه، افراد را قادر می سازد تا از همدیگر بیاموزند و دانش جمعی ویژه ای به دست آورده و این نقشی کلیدی در هویت اجتماعی آنلاین آنها دارد. همچنین نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش های کاروانی (۱۳۹۷) و نوری، حلاج زاده و شنوا (۱۳۹۶) که نشان داد تعامل در فضای مجازی با هویت ملی رابطه داشته و منجر به کاهش آن می شود، دارای همسویی نسبی است. همچنین نتایج پژوهش حاضر، مؤید نتایج پژوهش کردی (۱۳۹۴) مبنی بر وجود رابطه میان هویت اجتماعی و استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی مبتنی بر تلفن همراه است. همچنین نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش خزاعی، سعادت جو، شبانی، صنوبری و بازیان (۱۳۹۲) که نشان داد که وابستگی به موبایل و عزت نفس در دانشجویان ارتباط معنادار داشته و در دانشجویانی که عزت نفس پایین تری داشتند، وابستگی به موبایل بیشتر بوده است، همسویی نسبی است.

نتایج پژوهش حاضر همچنین با یافته‌های پناهی، اصلانی، فرجی، بتواز (۱۳۹۱) نشان داد که وابستگی به تلفن همراه با افزایش ارتباط ناسالم و کاهش برقراری ارتباط عاطفی با خانواده رابطه دارد که این امر می‌تواند در درازمدت اثرات مخرب روحی و فرهنگی ایجاد کند، دارای همسویی نسبی است؛ اما با نتایج پژوهش کارا و همکاران (۲۰۲۱) که نشان داد نوجوانانی که برای مدت طولانی از تلفن‌های هوشمند استفاده می‌کنند، در معرض افزایش خطر ابتلا به نوموفوبیا هستند همخوانی و انطباق دارد.

پیشنهادها و راهبردهای برگرفته از نتایج پژوهش

با توجه به اینکه نتایج نشان داد بی‌موبایلی‌هراسی جوانان مورد مطالعه در شهر تهران، در حد متوسط است و گرایش زیادی به استفاده از تلفن همراه و همچنین شبکه‌های مجازی مبتنی بر تلفن همراه در بین جوانان وجود دارد، باید این مهم را در نظر داشت که در عصر جهانی شدن که رشد و گسترش فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی، تقریباً تمام نقاط جهان را فراگرفته، نمی‌توان با تلفن همراه یا شبکه‌های اجتماعی مجازی مبتنی بر آن، با برخوردی حذفی یا سانسوری مواجه شد. چراکه این نوع برخورد نه تنها کارایی و کارآمدی نداشته بلکه نتیجه عکس می‌دهد؛ بنابراین باید با پذیرفتن میل و گرایش جوانان به استفاده روزافزون از آن، در مورد اثرات سوء استفاده افراطی و آسیب‌زای آن به جوانان آگاهی داده و با ارتقاء سطح سواد اطلاعاتی و سواد فناورانه آنان، جوانان را در میزان و نوع استفاده از تلفن همراه یاری کرد. از سوی دیگر باید تلفن همراه و امکانات موجود در آن (به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی مجازی مبتنی بر تلفن همراه) را به‌عنوان یکی از پدیده‌های انکارناپذیر دنیای امروز بپذیریم و با برنامه‌ریزی دقیق و سیاست‌گذاری در زمینه بهره‌گیری از امکانات آن، زمینه‌های استفاده از ظرفیت‌های آن را در تقویت هویت اجتماعی جوانان فراهم سازیم؛ به‌عبارت‌دیگر راهبرد پیشنهادی در این حوزه این است که برای استفاده صحیح از تلفن همراه فرهنگ‌سازی شود. از سوی دیگر استفاده از نرم‌افزارهای مطمئن، مراقبت از تلفن همراه و محتویات درون آن، توجه به توصیه‌های مربوط به سلامتی (آموزش کنترل میزان و نوع استفاده از تلفن همراه) و ... می‌تواند از جوانان کاربر، در مقابل آسیب‌های احتمالی استفاده آسیب‌زا از موبایل، محافظت کند.

راهبرد دیگر ایجاد کمیته ارزیابی به‌منظور تحلیل میزان استفاده از موبایل در میان جوانان و سنجش بی‌موبایل‌هراسی در میان جوانان و البته کلیه افراد، آگاهی بخشی و مشارکت آحاد جامعه در راستای کسب آگاهی و آموزش در حوزه میزان و نوع مصرف تلفن همراه است.

از آنجا که نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین وضعیت کلی بی‌موبایلی هراسی با بعد فردی، جمعی و وضعیت کلی هویت اجتماعی رابطه منفی، قوی وجود دارد، می‌توان ادعان کرد که با افزایش میزان بی‌موبایلی هراسی، میزان هویت اجتماعی در هر دو بعد فردی و جمعی کاهش می‌یابد. لذا پیشنهاد می‌شود با آموزش‌های لازم در قالب برگزاری کارگاه‌های آموزشی و یا تولید و انتشار محتوا درباره استفاده صحیح، به اندازه و بهینه از امکانات موجود در تلفن همراه، جوانان را در زمینه کاهش استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه که منجر به استفاده افراطی و در نهایت ابتلا به بی‌موبایلی هراسی می‌شود، یاری سازیم. لذا، راهبرد اساسی در این زمینه می‌تواند تقویت خودآگاهی، مسئولیت‌پذیری، تقویت عزت‌نفس و احساس خودکارآمدی در میان جوانان است که می‌توانیم از طریق تقویت هویت اجتماعی (چه در بعد فردی و چه در بعد اجتماعی)، با استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی، بومی و محلی و همچنین آموزش سواد رسانه‌ای به‌منظور کاهش آسیب‌های موبایل برای هویت اجتماعی جوانان، در جهت تقویت هویت فردی و اجتماعی تلاش کنیم.

با عنایت به اینکه پژوهش حاضر در میان جوانان شهر تهران به انجام رسیده و کلان‌شهر تهران از نظر فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی، دارای بافت متفاوتی با دیگر شهرهاست، تعمیم نتایج این پژوهش به جوانان سایر شهرها، باید با رعایت جوانب احتیاط علمی صورت پذیرد.

تعارض منافع

نویسندگان در مقاله حاضر، هیچ‌گونه تعارض و تضاد منافی را اعلام نمی‌دارند.

ORCID

Ali Akbari <https://orcid.org/0009-0005-9166-8878>

Somayeh Tajik Esmaeili <https://orcid.org/0000-0002-0788-094X>

Sarvenaz Torbati <https://orcid.org/0000-0003-0683-5159>

منابع و مأخذ

- احمدزاده کرمانی، روح‌الله (۱۳۹۰). *بازاندیشی در فرهنگ و رسانه*. جلد ۱، تهران: چاپار.
- آزادمنش، حمیرا؛ احدی، حسن و منشئی، غلامرضا (۱۳۹۵). «ساخت و هنجاریابی پرسشنامه بی‌موبایل هراسی»، *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۶(۲۳)، ۱-۲۲.
- انسانی‌مهر، لاله؛ پرجمی خرم، محمود؛ ایمانی، سعید و انسانی‌مهر، نرگس (۱۴۰۰). «پیش‌بینی نوموفوبیا بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و کیفیت خواب: نقش واسطه‌ای افکار اضطرابی»، *روانشناسی معاصر*، ۱۶(۲)، ۷۳-۸۷.
- ایمان، محمدتقی. کیدقان، طاهره (۱۳۸۲). «بررسی عوامل مؤثر بر هویت اجتماعی زنان (مطالعه موردی زنان شهر شیراز) *فصلنامه علوم انسانی دانشگاه الزهرا (س)*»، ۱۲(۴۴ و ۴۵)، ۷۹-۱۰۷.
- بوربور، اکرم (۱۳۹۹). *نقش میزان و نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در هویت اجتماعی زنان شهر تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد تهران شرق.
- کوشری، مسعود، جوادی یگانه، محمدرضا، خیرخواه، طاهره (۱۳۹۱). *تلفن همراه و تأثیر آن در ارتباطات میان فردی جوانان دانشجویان دانشگاه‌های تهران*. *فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای در رسانه و فرهنگ*، ۲(۱)، ۱-۲۸.
- پناهی، یعقوب؛ اصلانی، طاهر؛ فرجی، رباب و بتواز، حسین (۱۳۹۱). *وابستگی به تلفن همراه و آسیب‌های روانی اجتماعی در دانش‌آموزان: بررسی اثرات پیام کوتاه و بلوتوث، نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی نوپدید*.
- تاجیک اسماعیلی، سمیه (۱۳۸۹). *تأثیر فناوری‌های نوین ارتباطی (اینترنت و چت) بر هویت ملی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر تهران*. رساله دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.
- تاجیک اسماعیلی، سمیه (۱۳۹۱). *تأثیر جهانی‌شدن بر هویت ملی و دینی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران*. طرح پژوهشی معاونت پژوهش و فناوری. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۴). *روایت غیریت و هویت در میان ایرانیان*، تهران: فرهنگ‌گفتمان.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۷۶). «کلمه نهایی: شکل‌گیری گفتمان‌های هویت در ایران». *نامه پژوهش*، ۲(۷)، ۴۱-۶۹.
- حاجیبانی، ابراهیم (۱۳۸۴). *تحلیل جامعه‌شناختی هویت ملی در ایران و طرح چند فرضیه*. مجموعه مقالات درآمدی بر فرهنگ و هویت ایرانی. به کوشش مریم صنبح اجلال. تهران: انتشارات تمدن ایرانی.
- حاجیبانی، ابراهیم (۱۳۷۹). *تحلیل جامعه‌شناختی هویت ملی در ایران و طرح چند فرضیه*. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۲(۵)، ۱۹۳-۲۲۸.
- حاجیبانی، ابراهیم؛ محمدزاده، حمیدرضا (۱۳۹۴). *بررسی تأثیر فضای مجازی (اینترنت) بر هویت ملی دانشجویان*. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱۶(۱)، ۶۷-۸۴.
- دستغیب شیرازی، زهرا؛ مجیدی، نسیم و سلیمانی، ندا (۱۴۰۰). *تحلیل نگرش صاحب‌نظران علوم ارتباطات اجتماعی درباره عوامل مؤثر بر بی‌موبایل هراسی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی*. *فصلنامه علمی مطالعات فرهنگ ارتباطات*، ۲۲(۵۶)، ۱۰۳-۱۳۴.

مطالعه رابطه میان نوموفوبیا و هویت اجتماعی [...]]

دلور، علی و عسکری، سعید (۱۳۹۵). بررسی مؤلفه‌های مؤثر بر استفاده بیهیبه از تلفن همراه در راستای تعدیل آسیب‌های اجتماعی. نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۰(۳۴)، ۱-۳۴.

20.1001.1.23831324.1395.10.34.1.2DOR:

دلورپور؛ محمدآقا؛ بهار، مهسا؛ و قدس، فاطمه (۱۳۹۸). پیش‌بینی نوموفوبیا بر اساس وضعیت خلقی و حساسیت اضطرابی: تحلیل نقش تعدیل‌کنندگی جنسیت. روان‌شناسی بالینی، ۱۱(۲)، ۵۳-۶۶.

DOI:10.22075/JCP.2019.18281.1707

رضایی، زهرا (۱۳۸۸). بررسی نقش نظام آموزشی در هویت ملی، پژوهشنامه هویت اجتماعی پژوهشکده تحقیقات استراتژیک، ۱۶۶-۱۴۳.

ساروخانی، باقر (۱۳۷۸). جامعه‌شناسی ارتباطات. نشر اطلاعات، تهران.

ساروخانی، باقر (۱۳۸۳). اقناع غایت ارتباطات، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۲۳.

ساروخانی، باقر؛ توسلی، غلامعباس و سیدعربی‌نژاد، عزیزه (۱۳۸۸). تأثیر فضاهای مجازی بر کنش اجتماعی جوانان دانشجوی دختر با تأکید بر اینترنت، پژوهشنامه علوم اجتماعی، ۲(۱)، ۱۳۱-۱۵۲.

شایگان، فریبا و فاطمه، رستمی (۱۳۹۰). هویت اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی زنان تهران). برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۳(۹)، ۱۴۹-۱۸۲.

شکر کن، حسین و دیگران (۱۳۸۰). بررسی و مقایسه انواع هویت در ابعاد اعتقادی و روابط بین فردی در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه شهید چمران اهواز، مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۳(۸)، ۷۳-۹۸.

صفاری‌نیا، مجید (۱۳۹۱). آزمون‌های روانشناسی اجتماعی و شخصیت. انتشارات کتاب ارجمند.

عزتی، الهام (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی با اختلال نوموفوبیا در بین نوجوانان شهر تبریز. کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی. دوره سیزدهم.

کاروانی، عبدالطیف (۱۳۹۷). تعامل در فضای مجازی و تأثیر آن بر هویت ملی دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان، فصلنامه مطالعات ملی، ۱۹(۲)، ۱۱۳-۱۲۸.

کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰). عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ (ظهور جامعه شبکه‌ای). ترجمه علیقلیان، خاکباز و چاوشیان. جلد ۱. انتشارات طرح نو، تهران.

کردی، مژده (۱۳۹۴). تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی تلفن همراه (مانند واتس‌آپ، تانگو، بی‌تاک و...) بر هویت اجتماعی زنان ساکن شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت رسانه، دانشگاه پیام نور، دانشکده هنر و رسانه، مرکز تهران غرب.

کلاه‌کیچ، بنت‌الهدی؛ خلعتبری، جواد؛ صلاحیان، افشین و نصراللهی، بیتا (۱۴۰۱). پیش‌بینی نوموفوبیا بر اساس سبک‌های فرزندپروری ادراک شده با نقش واسطه‌ای احساس تنهایی، دوفصلنامه مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان، ۳(۲)، ۲۹۱-۳۰۲.

کیوان‌کار، مهدی؛ پاکدامن، مجید و شهابی‌زاده، فاطمه (۱۳۹۲). دلبستگی ادراک شده دوران کودکی و ویژگی‌های شخصیتی در الگوی وابستگی به تلفن همراه، فصلنامه روانشناسی تحولی روانشناسان ایران، ۹(۳۶)، ۴۲۳-۴۳۲.

گل محمدی، احمد (۱۳۸۰). جهانی شدن و بحران هویت، فصلنامه مطالعات ملی، ۳(۱۰)، ۱۱-۴۸.

- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷). پیامدهای مدرنیته. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: نشر مرکز.
- معمدی فر، سعیده (۱۳۹۷). مطالعه دلایل بی‌مویایی هراسی (مطالعه موردی: پرسنل پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری). پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
- معینی علمداری، جهانگیر (۱۳۸۵). تأثیر هویتی اینترنت. تهران: انتشارات محراب قلم.
- منتظر قائم، مهدی و عرفانی حسین‌پور، رضوانه (۱۳۹۴). مصرف تلفن همراه توسط نوجوانان: آسیب‌شناسی و روش‌های فرهنگی و فنی مقابله، مطالعات میان‌رشته‌ای در رسانه و فرهنگ، ۵(۵۷)، ۵۷-۸۶.
- منطقی، مرتضی (۱۳۸۶) «وابستگی به تلفن همراه». فصلنامه تخصصی روانشناسی و اطلاع‌رسانی. شماره ۲، ۳۶-۳۲.
- موسوی، سیدکمال‌الدین (۱۳۸۸). بررسی نگرش به تلفن همراه در بانوان ساکن تهران». مطالعات اجتماعی و روان‌شناختی زنان، ۹(۳)، ۸۵-۱۱۰.
- نصیری، بهاره و بختیاری، آمنه (۱۳۹۴). آسیب‌شناسی تلفن همراه بر خانواده، مطالعات میان‌رشته‌ای در رسانه و فرهنگ، ۵(۲)، ۸۹-۱۱۸.
- نواح، عبدالرضا؛ رشیدی، سارا؛ رستمی، ایوب (۱۳۹۸). بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۸ تا ۳۰ سال شهر اهواز)، دوفصلنامه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، ۲(۲)، ۳۹۱-۴۲۱.
- نورمحمدی، مرتضی (۱۳۸۹). چالش‌های فرهنگ و هویت مجازی، فصلنامه اطلاع‌رسانی و آموزشی و مطالعات رایانه‌ای علوم اسلامی، شماره آذرماه.
- نوری، سعید؛ حلاج‌زاده، هدا و شنوا، معصومه (۱۳۹۶). بررسی رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی و هویت ملی دانشجویان (مورد مطالعه: دانشگاه پیام نور رشت)، پژوهشنامه فرهنگی هرمزگان، ۱۰(۱۵)، ۸-۳۱.
- نیازی، محسن؛ کارکنان نصرآبادی، محمد (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین میزان دینداری و سبک زندگی شهروندان؛ مطالعه موردی شهروندان شهرستان کاشان در سال ۱۳۹۰، مجله برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۱۶، ۱۷۳-۲۱۳.
- وحید، فریدون؛ کریمیان، حبیب‌الله و کویایی، محمد (۱۳۹۱). تأثیر وسایل ارتباط جمعی بر همبستگی ملی جوانان و دل‌بستگی آن‌ها به هویت ایرانی. مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال چهارم، شماره چهارم، ۱۳۲-۱۲۳.
- هابرماس، یورگن (۱۳۸۳). دگرگونی ساختاری حوزه عمومی: کاوشی در باب جامعه بورژوازی. ترجمه جمال محمدی، انتشارات افکار، تهران.

هابرماس، یورگن (۱۳۸۵). جهانی شدن و آینده دموکراسی، ترجمه کمال پولادی، انتشارات مرکز، تهران.

Abraham, N., Mathias, J., & Williams, Sh. (2014). A Study to Assess the Knowledge and Effect of Nomophobia Among Students of Selected Degree Colleges in Mysore. *Asian Journal of Nursing Education and Research*, 4(4). www.anvpublication.org ISSN-2231-1149 (Print)2349-2996 (Online) RESEARCH ARTICLE.

Ahmadzadeh Kermani, Ruhollah (2010). Rethinking culture and media. Volume 1, Tehran: Chapar. [In Persian]

- Azadmanesh, Hamira; Ahadi, Hassan and Manshai, Gholamreza (2015). "Construction and standardization of mobile phone phobia questionnaire". *Educational Measurement Quarterly*, 6th period, No. 23, 1-22. **[In Persian]**
- Baumeister, R., F., & Bushman, B. J. (2008). *Social psychology*. U.S.A: Thomson Publisher.
- Bourbour, Akram (2019). The role of the amount and type of use of virtual social networks in the social identity of women in Tehran. Master thesis of social communication sciences. Faculty of Humanities, Azad University, Tehran East Branch. **[In Persian]**
- Bragazzi, L., N. & Puente, D., G. (2014). A proposal for including nomophobia in the new DSM-V. *Psychol Res Behav Manag*, 7, 155-160.
- Bragazzi, N.L., Re, T.S., & Zerbetto, R. (2019). The Relationship between Nomophobia and Maladaptive Coping Styles in a Sample of Italian Young Adults: Insights and Implications From a Cross-Sectional Study. *JMIR Ment Health*, 6(4).
- Castells, Manuel. (2001). The age of information, economy, society and culture (emergence of network society). Translation: Aliqlian, Khakbaz and Chavoshian.H. Volume 1. New Design Publications, Tehran. **[In Persian]**
- Chau, d & Lee, C. (2017); Discursive construction of identities in a social network-educational space, *Discourse, Context & Media*, Vol 18.
- Chou, A. & Lim, B. (2010) *A framework for measuring happiness in online social network*. Illinois state university.
- Darvishi, M. et al. (2019). Investigating Different Dimensions of Nomophobia among Medical Students: A Cross-Sectional Study. *Open Access Maced J Med Sci*. 7(4), 573-578.
- Dasghib Shirazi, Zahra; Majidi, Nasim; and Soleimani, Neda (1400). "Analysis of the attitude of social communication science experts about the factors affecting the mobile phone phobia of Islamic Azad University students". *Communication culture studies*. Number 88. **[In Persian]**
- Dasgupta, A. (2017). Link between environmental factors, personality factors, and addiction. *Alcohol, Drugs, Genes, and the Clinical Laboratory*, 89-105. <https://www.sciencedirect.com/topics/neuroscience/behavioral-addiction>.
- Delawar, Ali and Askari, Saeed (2015). "Investigation of the factors affecting the optimal use of mobile phones in order to adjust social harms". *Journal of Research in Educational Systems*. Volume 10, Number 34. 1-34. **[In Persian]**
- Delawarepur; Mr. Mohammad; Bahar, Mehssa; and Quds, Fatima (2018). "Prediction of nomophobia based on mood state and anxiety sensitivity: analyzing the moderating role of gender". *Clinical Psychology*, Volume 11, Number 2 (Serial 42). 53-66. **[In Persian]**
- Ensani Mehr, Laleh; Parchami, Khoram, Mahmoud; Imani, Saeed and Mehr, Narges (1400). "Prediction of nomophobia based on personality traits and sleep quality: the mediating role of anxious thoughts". *Contemporary Psychology*, Volume 16. Number 2. 73-87. **[In Persian]**
- Ezzati, Elham (2023). Investigating the relationship between attachment styles and nomophobia disorder

- among adolescents in Tabriz. International conference of psychology, educational sciences and life-style. 13th period. **[In Persian]**
- Gezgin, D. M., & Ümmet, D. (2021). An investigation into the relationship between nomophobia and social and emotional loneliness of Turkish university
- Gezgin, D.M., Cakir O. & Yildirim, S. (2018). The relationship between levels of nomophobia prevalence and internet addiction among high school students: The factors influencing Nomophobia. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 4(1), 215-225.
- Giddens, Anthony (1998). Consequences of modernity. Translated by Mohsen Thalasi. Tehran: Nahr-e-Karzan. **[In Persian]**
- Gulmohammadi, Ahmad (2008). "Globalization and identity crisis". National Studies Quarterly. third year Number 10. **[In Persian]**
- Habermas, Jürgen. (2004). Structural transformation of the public sphere: an exploration of bourgeois society. Translated by Jamal Mohammadi, Afkar Publications, Tehran. **[In Persian]**
- Habermas, Jürgen. (2015). Globalization and the future of democracy, translated by Kamal Poladi, Center Publishing, Tehran. **[In Persian]**
- Hajjani, Ebrahim (2005). Sociological analysis of national identity in Iran and several hypotheses. A collection of introductory articles on Iranian culture and identity. Thanks to the efforts of Maryam Sani Ajjal. Tehran: Iranian Civilization Publications. **[In Persian]**
- Hajjani, Ibrahim (2000); "Sociological analysis of national identity in Iran and several hypotheses", National Studies Quarterly, second year, number 5, pp. 193-228. **[In Persian]**
- Hajjani, Ibrahim; Mohammadzadeh, Hamidreza (2014). Examining the effect of virtual space (Internet) on students' national identity. National Studies Quarterly; 61. Year 16, No. 1, 84-67. **[In Persian]**
- Iman, Mohammad Taghi. Kizghan, Tahereh (2003) "Investigation of factors influencing women's social identity (case study of women in Shiraz city) Humanities Quarterly of Al-Zahra University (S)", Year 12, No. 44 and 45. Winter 1381 and Spring 1382. **[In Persian]**
- Jenkins, R. (2000). Categorization identity, social processes and epistemology. *Current Sociology*, 48, 7-25.
- Jenkins, R. (2008). Social Identity. London: Rutledge.
- Kara, M., Baytemir, K., & Inceman-Kara, F. (2021). Duration of daily smartphone usage as an antecedent of nomophobia: Exploring multiple mediation of loneliness and anxiety. *Behaviour & Information Technology*, 40(1), 85-98.
- Karwani, Abdul Latif (2017). "Interaction in the virtual space and its effect on the national identity of the students of Sistan and Baluchistan University". National Studies Quarterly; 74, year 19, number 2. **[In Persian]**
- Kaya, F. , Bostanci Daştan, N. , & Durar, E. (2020). Smart phone usage, sleep quality and depression in university students. *International Journal of Social Psychiatry*, 0020764020960207.

- Keyvankar, Mehdi; Pakdaman, Majid and Shahabizadeh, Fatemeh (2012). "Perceived childhood attachment and personality traits in the mobile phone addiction model". Iranian Psychologists' Developmental Psychology Quarterly, 9th year, number 36. **[In Persian]**
- King, A. L. S. et al (2013). Nomophobia: Dependency on virtual environments or social phobia? *Computers in Human Behavior*, 29 (1), 140-144.
- King, A.L.S. et al. (2017). Nomophobia: Clinical and demographic profile of social network excessive users. *Journal of Addiction Research & Therapy*, 8 (4).
- King, S. A. L. et al. (2014). Nomophobia: Impact of cell Phone use interfering with symptoms and emotions of individuals with panic disorder compared with a control group. *Clin Pract Epidemiol Ment Health*, (10), 28-35.
- Kolahkaj, Bent ol-Hoda; Khalatbari, Javad; Salahian, Afshin and Nasralhi, Bitā (2022). "Prediction of nomophobia based on perceived parenting styles with the mediating role of loneliness". Bi-Quarterly Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies, Volume 3, Number 2 (Sequential 5). 291-302. **[In Persian]**
- Kosari, Massoud, Javadi Yeganeh, Mohammad Reza, Khairkhan, Tahereh (2013). "Mobile phone and its effect on the interpersonal communication of young students (study of students of Tehran universities)". Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies in Media and Culture. Second period, number 1, 1-28. **[In Persian]**
- Kurdi, Majdeh (2014). The effect of mobile phone virtual social networks (such as Viber, WhatsApp, Tango, BTalk, etc.) on the social identity of women living in Tehran. Master's Thesis of Media Management, Payam Noor University, Faculty of Arts and Media, West Tehran Center. **[In Persian]**
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). Online Social Networking and Addiction-A Review of the Psychological Literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(9), 3528-3552. doi:10.3390/ijerph8093528
- Manteghi, Morteza (2007) "Dependence on mobile phone". Specialized quarterly journal of psychology and information. No. 2, 36-32. **[In Persian]**
- Moini Alamdari, Jahangir (2006). Internet identity impact. Tehran: Mihrab Qalam Publications. **[In Persian]**
- Montazerqaem, Mehdi and Erfani Hosseinpour, Rezvaneh (2014). "Mobile phone use by teenagers: pathology and cultural and technical methods of coping". Interdisciplinary Studies in Media and Culture, Volume 5, Number 2, 57-86. **[In Persian]** Motamedifar, Saideh (2017). Studying the causes of mobile phone phobia (case study: personnel of the National Institute of Genetic Engineering and Biotechnology). Master's Thesis of Social Communication Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Science and Research Unit. **[In Persian]** Mousavi, Seyed Kamaluddin (2010). "Investigation of attitude towards mobile phones in women living in Tehran". Women's Social and Psychological Studies, Year 9, Number 3, 85-110. **[In Persian]**
- Nasiri, Bahareh and Bakhtiari, Amene (2014). "The Pathology of Mobile Phones on the Family". Interdisciplinary Studies in Media and Culture, Volume 5, Number 2. 118-89. **[In Persian]**
- Nawah, Abdul Reza; Rashidi, Sara; Rostami, Ayoub (2018). "Investigating the effect of virtual social net-

- works on the social identity of young people (case study: 18-30 year olds of Ahvaz city)". *Economic Sociology and Development Quarterly*, 8th year, 2nd issue. 421-391. **[In Persian]**
- Niazi, Mohsen; Staff of Nasrabadi, Mohammad (2018). "Investigating the relationship between the level of religiosity and the lifestyle of citizens; A case study of the citizens of Kashan city in 2013". *Welfare Planning and Social Development Journal*, No. 16. **[In Persian]**
- Noormohammadi, Morteza (1389). "Challenges of culture and virtual identity". *Quarterly Journal of Information and Education and Computer Studies of Islamic Sciences*, November issue. **[In Persian]**
- Nouri, Saeed; Halajzadeh, Heda and Shenva, Masoumeh (2016). "Investigation of the relationship between the use of social networks and the national identity of students (case study: Payam Noor Rasht University)". *Hormozgan Cultural Research Journal*, No. 15. **[In Persian]**
- Öz, H., & Tortop, H. S. (2018). Investigation of university students' nomophobia levels between personality types. *E-J New Media*, 2(3), 146-159.
- Panahi, Yaghoob; Aslani, Taher; Faraji, Robab and Batwaz, Hossein (2012). Mobile phone addiction and psychosocial harm in students: investigating the effects of SMS and Bluetooth. The first national congress of virtual space and emerging social harms. **[In Persian]**
- Pavithra, M.B. & S. Madhukumar, & M. Mahadeva. (2015). A study on nomophobia-mobile phone dependence, among students of a medical college in Bangalore. *National Journal of Community Medicine*, 6(3). pp.340-344
- Rezaei, Zahra (2009). "Evaluation of the role of the educational system in national identity". *Social Identity Research Journal of Strategic Research Institute*, 143-166. **[In Persian]**
- Safarinia, Majid (2012). *Social psychology and personality tests*. Arjamand Book Publications. **[In Persian]**
- Sarukhani, Bagher (1999), *Sociology of Communication*. Information Publishing, Tehran. **[In Persian]**
- Sarukhani, Bagher (2004). "Persuasion is the goal of communication" *Social Sciences Quarterly*, No. 23. **[In Persian]**
- Sarukhani, Bagher; Tusli, Gholam Abbas and Seyed Arabinejad, Azizah (2008). "The influence of virtual spaces on the social action of young female students with an emphasis on the Internet". *Journal of social sciences*, second year, first issue. 152-131. **[In Persian]**
- Sharma, N. et al (2015). Rising concern of nomophobia amongst Indian medical students. *International Journal of Research in Medical Sciences, Int J Res Med Sci*, 3(3), 705-707.
- Shokrkon, Hossein and others (2008). "Examination and comparison of identity types in terms of beliefs and interpersonal relationships in male and female students of Shahid Chamran University of Ahvaz". *Journal of Educational Sciences and Psychology of Shahid Chamran University of Ahvaz*. Third period. eighth year Number 1 and 2. **[In Persian]**
- Singh, Brijendra, Gupta, Renu, Garg Rajneesh. (2013). Mobile Phones, A Boon or Bane for Mankind? *Behavior of Medical Students*.
- Tajik Esmaili, Somayeh (2009). The effect of modern communication technologies (Internet and chat) on the national identity of female high school students in Tehran. Doctoral dissertation. Islamic Azad

University, Science and Research Branch, Tehran. **[In Persian]**

Tajik Ismaili, Somayeh (2013). The effect of globalization on the national and religious identity of the students of Islamic Azad University of Tehran. Research plan of the Research and Technology Vice-Chancellor. Islamic Azad University, Tehran East Branch. **[In Persian]**

Tajik, Mohammad Reza (1997). "The Final Word: Formation of Identity Discourses in Iran". Research letter. second year Number 7. **[In Persian]**

Tajik, Mohammad Reza (2005), Narrative of Otherness and Identity among Iranians, Tehran: Farhang Gahtman. **[In Persian]**

Takao M, Takahashi S, Kitamura M. (2009), Addictive personality and problematic mobile phone use. *Cyberpsychol Behavior*.

Wahyuni, S. (2022). Nomophobia (No Mobile PHone PhoBIA) Among Medical Students: A Literature Review. *International Journal of Engineering, Science and Information Technology*, 2(3), 48-51.

Walsh.P.Shari& Katherine Marie White& Ross McD Young(2010). Needing to connect: The effect of self and others on young people's involvement with their mobile phones.Australian Journal of Psychology. December 2010.62(4):194 – 203.DOI:10.1080/00049530903567229

Yildirim Caglar, Sumuer Evren, Adnan Muge, & Yildirim Soner(2015). A growing fear: Prevalence of nomophobia among Turkish college students.

Yildirim, C. (2014). Exploring the dimensions of nomophobia: Developing and validating a questionnaire using mixed methods research. *Graduate Theses and Dissertations*. Paper 14005.

Yu Hsuan Lin& Yu Cheng Lin& Yang Han Lee& Po Hsien Lin(2015). Time distortion associated with smartphone addiction: Identifying smartphone addiction via a mobile application (App). *Journal of Psychiatric Research*65:139-145. DOI:10.1016/j.jpsychires.2015.04.003

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.